Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В лучності сила

SWOBODA

Рік XVIII. Ню Йорк, Четвер, 12-го мая 1910. Число 19

Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, May 12. 1910. No. 19.

ПОЗІР!!

П. Іван Ардан розіслав з кінцем минувшого тижня до всіх Братств Р. Н. С. печатаний циркуляр під заголовком „Неволя в Руско-Народнім Союзі". В тім циркуляри завзиває він Союзові Братства, аби вони протестували проти сего, що я яко директор друкарні не позволив помістити у „Свободі" його дописи. Тому, що п. Ардан у своїм благорозумію не згадує ні-же єдиним словом про те, який був зміст непринятої до „Свободи" його дописи, моглиб поодинокі Братства думати, що я справді єсьм таким деспотом, яким він мене у тім циркуляри представив. — Днесь є воно так на сьвіті, що люди, заки видадуть проти когось свій суд, дають також обвиненому нагоду сказати щось у свою оборону. З тої причини, що циркуляр п. Івана Ардана прийшов до моїх рук тоді, коли „Свобода" була вже майже готова під пресу, забрати слово на свою оборону в отсім ч. „Свободи" було для мене неможливо. Се зможу я учинити допера в слідуючім ч. „Свободи", а тимчасом я сьмію порадити і просити Братства Р. Н. С., щоби здержали ся від надсиланя протестів, доки я з своєї сторони не представлю цілої справи. „Най буде вислухана і друга сторона" — говорили вже старі Римляне і я маю надію, що те загальне судейське правило буде також і до мене застосоване.

З належним поважанєм
о. П. Понятишин,
директор друкарні.

Підлота православних.

(Конець).

В послїднім ч. „Свободи" була мова про те, що в новім предложеню до зміни дотеперішних корпораційних законів російсько-православної церкви в нюйорськім стейтї, назвали були православні батюшки свою церкву між иншим також „гр.-католицькою," значить, дали їй таке імя, яке має наша церква в Америцї; дальше було там говорено, яка шкода могла вийти із сего змішаня назв двох ріжних що до віроісповіданя церквей для нашої церкви. — Тепер ідемо знов дальше.

Кромі присвоєня собі російськими батюшками назви нашої церкви для церкви своєї містить згадане предложенє ще один параґраф, який також є не абиякою „лапкою" на наші церкви в стейтї Ню Йорк. Именно 228-ий параґраф сего нового предложеня говорить про те, яка є леґальна (правна) дорога, аби російсько-православні церкви, заінкорпоровані, як звісно, до тепер на кождочасного російського амбасадора в Вашинґтонї і ґенерального конзуля в Ню Йорку, могли заінкорпоруватись після нового закона, себ-то, щоб на місце згаданих російських полїтичних урядників були кураторами і законними представниками російської церкви в ню-йорськім стейтї були: діецезальний архиепископ чи епископ, декан діецезиї, парох дотичної церкви і двох сьвітських людей, вибраних сими трьома духовними особами. Сей в горі згаданий параґраф в найважнїйшій своїй части звучить так: „коли-б яка **так звана греко-католицька** церква... хотїла заінкорпоруватись після артикулів нового закона, то така церква може се ухвалити на мітінґу... через голосованє більшости присутних на мітінґу членів такої церкви, які є управненими до голосованя" і т. д.

Нам здаєть ся, що із слів наведеного тут параґрафу може кождий здоровомислячий чоловік вже й сам додуматись, длячого сей параґраф ми назвали „лапкою" для нашої церкви. Но ми гадаєм, що лїпше зробимо, коли самі скажемо, длячого. Отже так: Як відомо з попередних чисел „Свободи," то російська православна церква в Ню-йорськім стейтї називала ся до тепер: „християнсько-православна-католицька церква східного віроісповіданя." Сей-же 288-ий параґраф нового предложеня, як в горі сказано, має на цїли подати процедуру, як ті „християнсько-православні католицькі церкви східного віроісповіданя" в стейтї Ню Йорк мали інкорпорувати ся після сего нового закона. Отже послїдовно сей параґраф повинен був звучати так: „коли-б яка християнсько-православна-католицька церква східного віроісповіданя... хотїла заінкорпоруватись після артикулів нового закона, то така церква може се ухвалити" і т. д. Та батюшки не подають в тім параґрафі дотеперішної назви своєї церкви, лише кажуть: „коли-б яка **так звана греко-католицька** церква... хотїла заінкорпоруватись" і т. д. Ну, тай хитрі вони вам з біса! Бо й чия-ж то може бути ся „так звана гр.-католицька церква?" Та певно, що не їх, бо їх церква називала ся до тепер зовсїм інакше. Отже чия? Та нїчия инша, лише церква наша, яка називаєть ся так в Америцї як і в старім краю церквою гр. католицкою.

Тай подивім ся, який ужиток були-б могли зробити православні батюшки із сего параґафу в практицї. Як попередного разу, так і тепер возьмім собі на примір нашу москвофільством заморочену або хрунівську парохію тай припустім, що Леґіслятура Ню-йорського стейту ухвалила предложенє російських батюшок до зміни корпораційних законів їх церкви в згаданім стейтї в такій формі, в якій воно було первісно внесене, себ-то, що російська-православна церква називаєть ся тепер між иншим також „греко-католицькою." Подумаймо собі знов, що часть церковного комітету (trustees) запрошує такого батюшку на парохію, но друга часть є батюшцї противна. Батюшка вступитись не глупий і справа йде перед суд. В судї питають ся знов, до якої церкви належать спорячі сторони. Противники батюшки називають себе гр. католиками тому, бо такими вони родились і дїйсно такими є; но й прихильники батюшки так само називають себе гр. католиками і на ствердженє своєї приналежности до гр. кат. церкви витягають вони закон, після якого заінкорпорована російська церква в стейтї Ню Йорк, а який то закон називає сю церкву також гр. католицькою.

Тому, що судія неміг би собі виробити ясного поняття, що до сего, до якої церкви спорячі церкви належать тепер, могла-б в судї випринути квестія, до якої церкви належали обі сторони перед тим, заки розпочали ся в дотичній парохії спори що до сьвященика. Розуміє ть ся, що противники батюшки кажуть, що вони належали до церкви гр. католицької. А що-ж на се сторона прихильна батюшцї? „Нї — могли-б сказати сторонники батюшки — ту церкву, до котрої належала партія противна батюшцї, іменували лиш церквою гр. католицькою, вона була лиш так звана гр. католицька церква, тай до сеї церкви належали і ми, но в дїйсности та до тепер так звана гр. католицька церква є одною і тою самою церквою, до котрої належимо тепер ми і наш сьвященик". І на попертє свого твердженя могла-б сторона батюшки покликатись власне на сей 288. параґраф тай сказати: „От дивіть ся, сей параґраф як раз говорить, що наша церква була доси лиш так званою греко-католицькою церквою та що колиб така церква хотїла заінкорпоруватись після нового права, то вона може се учинити; а ми-ж власне хочемо уладнати справи нашої церкви після сего нового права, отже по нашій сторонї слушність". Судія, бачучи, що за стороною прихильною батюшцї є певний позір права, бо після 288 параґрафу, ся церква, до котрої обі спорячі сторони належали, була церквою лише так званою гр. католицькою, в дїйсности-ж, вона такою могла не бути, признає слушність тій сторонї, яка стоїть при батюшцї.

І так знов в хитрий, підступний спосіб, заслонюючись до того бодай в части сим 288 параґрафом, моглиб були російські батюшки заінтабулюватись на не однїй гр.кат. церкві в стейтї Ню Йорк і треба-б було знов входити хиба в довгі і дуже коштовні процеси, аби видерти їм з рук підступом загарбану нашу церкву. Впрочім, хочби й навіть нїколи не прийшло до того, аби православні батюшки могли перед американськими судами мати у своїм хитро придуманім законї атут проти нашої церкви, то вже те саме, що вони прибрали для своєї церкви назву: „греко-католицька церква", а нашій, дїйсно гр.-католицькій церкві приложили вони імя лиш „так званої гр.-кат. церкви", було-б в їх руках тим вабиком, яким вони моглиб тим успішнійше принаджувати нашого Івана до своєї церкви. „Гей, подяремнїи галицкїи Русини — моглиб вони горлати — ви неслушно називаєте ся гр.-католиками; ваша церква — то церква ‚папіштацькая і калакуцькая'; ми лише єсьмо правдивими гр.-католиками, і такими називають нас американські закони; для того скидайте з себе кайдани Риму і ходіть до нас, коли хочете бути дїйсними гр.-католиками". І знаючи, як то легко нашому братови „забити — як то кажуть — баки", можна на певно сподїватись, що тим способом вони булиб могли збирати між нашим народом в Америцї дуже обильне жниво...

Но як би воно там зрештою і не було, а православним батюшкам не дописало щастє в тім, щоби через нове предложенє до корпораційних законів своєї церкви в стейтї Ню-Йорк могли вони укувати собі збрую проти нашої церкви, бо найшли ся люде, які завчасу станули на поперек змаганям хитрих батюшків і не допустили до того, аби їх предложенє стало ся законом в такім видї, в якім вони його первісно внесли. Именно, наш Преосьв. Владика, а також о. М. Підгорецький гр. кат. парох Ню-Йорку та прихильний нам американський адвокат п. М. Шіпман, довідавшись про те, який то закон для своєї церкви хочуть переперти батюшки в ню-йорськім стейтї, отворили очи законодавцїв згаданого стейту на сю небезпеку, яка моглаб грозити нашій церкві, колиб російська православна церква називала ся також гр. католицькою. І їх змаганя увінчались пожаданим успіхом, бо законодавцї стейту Ню-Йорк зрозуміли як слїд, в чім первістне предложенє російських бородайків було небезпечне для нашої церкви тай перехрестили російську православну церкву в той спосіб, що цїлком викинули з її назви те слово „католицький", а полишили їй лише слово „грецький" і повна назва сеї церкви звучить тепер ось так: „сьвята, православна, грецька, апостольська церква". Послїдовно-ж змінили вони і сей відомий вже нам 288. параґраф первісного предложеня в той спосіб, що „вишмарили" з него слова: „так звана гр. католицька церква", а натомість додали до сего параґрафу слова такі: „колиб яка грецька церква, але не гр. католицька церква, що є в єдности з римо-кат. церквою... хотїла заінкорпороватись після артикулів нового закона, то може се учинити" і т. д. Но православні батюшки не дали ще за виграну, лиш конче намагають ся тепер, аби те слово „гр. католицький" лишилось в первіснім їх предложеню; з другої однак сто-

(Продовженє на стор. 5-ій)

Іван Франчун.

Як воювали Запорожці?

Хто з нас не чував про козаків-Запорожців? Були то лицарі не аби які. На своїх легких чайках пускали ся на Чорне море, заглядали до Синопи і Трапезунту*), а навіть і самого султана у Цареграді не побоювали ся та навідували ся частенько до него.

Лицарські подвиги їх були звісні цілому сьвітови, що дивував ся їх сьмілпвости й відвазї. Неменьше звеличав їх хоробрість та відвагу сам нарід український в чудових піснях, сотворюючи безсмертний памятник для тих, що клали свої буйні голови за рідний край.

Мабуть цікаво буде знати і нашому селянству, як саме воювали його чубаті прадіди з ворогами та слави добували. Воювали Запорожці найпаче з своїми сусїдами: з Поляками, Турками, Татарами а деколи з Москалями та Волохами. З Татарами Запорожці найчастїйше били ся, бо вони були їх найблизшими сусїдами і рік річно набігали на українські землї, руйнуючи все огнем і мечем та забираючи в ясир тисячі народу. Щоб боронити Україну від татарських нападів, старали ся Запорожці передовсїм не допустити Татар в границї України, а обороною до того служили їм бекети (пікети), радути, фіґури і могили.

Бекети були то кінні відділи Запорожців, що їздили степом вздовж татарської границї і зорили за всякими рухами ворогів і як Татари рушали в похід, вони сейчас повідомляли про те своїх. Бекети містили ся в двайцяти стоянках (постах), а число Запорожців ві всїх тих стоянках виносило і до чотири тисяч людий.

Радути, се були укріплені великі хати, в котрих містила ся залога зложена що найменьше з 50 люда під начальством осаула, а служили для поміщеня для сторожевих бекетів. Радути стояли в віддаленю від себе на 10 до 30 верств, так щоб з одної радути можна було видїти другу; були вони вкриті камишем і огорожені деревляним забором.

Коли козацька бекета замітила щось підозріного у Татар, давала сейчас знати залозї в радутї, а Запорожцї в радутї самі міркували, чи дадуть раду ворогови, чи нї. Як нї, то запалювано фіґури.

Фіґурами називали ся бочки без верхнього дна, уставлені на собі в виді правильного круга так, що підставу фіґури творило шість бочок; на первий круг ставили Запорожці другий з пяти бочок, на другий — третий з чотирох бочок, на третий — четвертий з трох бочок, а на пятім крузї кладено одну тільки бочку зовсїм без дна. Між так уложеними бочками було порожне місце, котре заливано смолою. Над самою верхною бочкою був желїзний прут з бльоком, на котрий навивано вужевку або шнурок. Один конець вужевки звисав на землю, другий входив в порожне місце між бочками, а до його кінця привязувано снїпок соломи.

Як лише вартові бачили, що самі Татарам не дадуть ради, підбігали до фіґури, ловили за вільний конець шнурка і підтягали в гору той, на котрім був снїпок соломи. Солому підпалювано і спускано назад в середину фіґури, а фіґура займала ся тогди великим огнем і давала знати широко й далеко про небезпеку. На той знак, коли не всї, то що найменьше поблизькі радути і бекети, а навіть і ті Запорожцї, що вибрали ся в степи на роботу, бігли в сторону палаючих фіґур, щоб дати одпір Татарві. Коли Татари були близько бекетів, то Запорожцї запалювали дві фіґури, а коли вони переходили границю, запалювано три фіґури. Коли Татарва впала в межі Запорожських земель, тогди козаки гонили за ними.

Щоб не впасти жертвою якого підступу Татар, пускали ся за ними козаки в погоню не инакше, лише табором зложеним з двох рядів возів і замкненим з переду і з заду окремо 8 або 10 возами. Одна часть Запорожців держала ся в таборі, а другі вганяли на конях з боків табору і в такім виді скоро двигались по степу, бо від швидкости залежало тут все. Серед того висилали Запорожцї ще сторожу себто патрулї на всї чотири сторони, котрі пильно зорили за ворогом і в разї чого давали знати козакам, а табор сейчас ставав і готовив ся до борби.

До оборони від ворогів служили єще й могили, себто земляні насипи. Робили їх Запорожцї, звані могильниками а по нашому сапери; ріжнили ся ті могили від звичайних тим, що були обведені валами, а на могилї стояла пушка. На самій серединї могили було вглублене, в котре скривали ся Запорожцї і глядїли, чи не видно де стада ворон, або чи не колише ся в ріжні боки висока степова трава — „тирса". Се іменно був знак, що Татари в степу. Замітивши се, Запорожцї палили огнї і стріляли з пушок і в такий спосіб повідомляли околицю про лихо. Щоби не ввести в блуд своїх і дати можність відріжнити козаків від Татар, все в такім разї вскакував на курган один козак, в противеньстві до Татар, котрі вбігали купою.

Такої тактики, оттакого способу войованя держали ся Запорожцї, обороняючи себе від ворогів. Але Запорожцї не все лише відбивали ся від ворога. Дуже часто і вони наступали на него, нападали в його власній хатї. Після того, на кого ті походи уладжувано, були вони сухопутні, або морські.

До походів були ріжні причини. Часом загадувала їх старшина, часом знов самі Запорожцї проти волї старшини рішали похід, щоб добувати слави та корити бутних ворогів України. Коли лише рішено похід, палено на Сїчи з армат, а відтак розсилано розсильних до тих козаків, що жили в степу по зимовиках і бурдюгах та скрізь по цїлій землї запорожській, щоб закликали козаків на бій. Се називало ся **кругова повістка**. На сей зазив мов пчоли до улия спішили Запорожцї у Сїч кінно і пішо і з харчем. Часом загадували Запорожцї більший похід, а тогди не обмежували ся лиш на свої власні сили, а закликали охотників з Гетьманщини. Спосіб закликуваня був вельми характеристичний і він малює як найкрасше характер Запорожців. На заходї Европи закликувано охотників тим, що новобранців поїли, платили гроші і обіцювали їм всякі користи; Запорожцї-ж поступали зовсїм инакше. Вони кликали: „Хто хоче за християнську віру бути посаженим на кіл, хто хоче бути четвертованим або колесованим, хто готов перетерпіти всякі муки за сьв. хрест, хто не боїть ся в кінци смерти, нехай пристає до нас. Смерть і так кождого постигне!"

Такий зазив промовляв козакам до серця і Запорожцї набирали богато охотників. Тогди доперва кошовий скликав на Сїчи раду, на котрій вияснював цїль війни і подавав плян походу. По радї козаки розходили ся на кілька днїв домів, щоб запастись харчем на дорогу.

Тепер на Сїчи розпочинав ся великий рух. Коли се був морський похід, ладили Запорожцї свої човна; коли-ж сухопутний, оглядали і направляли вози, на котрі набирали поживу, збрую і все потрібне на війнї. Майстрам не було віддиху; за те ті, що не мали до чого рук приложити, гуляли аж до нестями, бо в часї походу Запорожцї жили як монахи. Не то, щ огорівки на очи не бачили, але навіть люльки, невідлучної їх товаришки, мусїли відректи ся.

По при вози дбали Запорожцї ще й про конї, в котрих дуже кохали ся і наряжали їх дорого. Вудила, сїдла, стремена були дорогі і чим котрий Запорожець пристроїв красше свого коня вороного, тим більша слава для него. Не рідко убирали вони свої конї і в дорого вибивані бляхи, що аж сіяли на сонци. Козачі конї були, як змії. Діставали їх Запорожцї або через купно, або самі плекали, а нї то прямо займали у Татар. Займанє татарських коний уважало ся лицарським дїлом; ізза коний Запорожцї густочасто воювали з Татарами, котрі при данїй нагодї крали їх знов у Запорожців.

Пристроївши конї та зладивши вози і все потрібне в війнї, козаки старали ся і про оружє для себе, як рушницї, пистолї і шаблї, а все те прикрашали золотом, сріблом і всякими дорогоцїнностями. На оружє і коня козаки все своє багатство покладали, як і личить кождому лицареви.

Аж тепер гучно, бучно та стрійно вибирали ся Запорожцї в похід. На чолї війська їхав хорунжий з військовою хоругвою, а за ним на пишнім кони сам кошовий. Дальше кобзарі й сурмачі а за ними маса війська, а іменно піхота, кінниця і козача артилєрія. Все було стрійне, а конї і оружє сьвітили ся від золота.

Ой у полї могила, широка долина
Сизий орел пролїтає:
Славне військо, славне запорожське
У похід виступає.
Ой у полї могила, широка долина.
Сизий орел пролїтає:
Славне військо, славне запорожське
У похід виступає,
А як золото сяє...

(Народна пісня).

Із військом запорожським йшли в похід і всякі ремісники, як ковалї, теслї, кухарі, або по їхньому куховари і могильники або сапери — люди, котрих задачію було сипати в разї потреби земляні вали, копати ями й рови і т. и. Як вже згадано, Запорожцї забирали з собою і вози, на яких везли артилєрію і часть свого оружія, перевозили ранних і що найголовнїйше укріпляли ся ними против неприятеля. Запорожцї йшли все табором; в його серединї містила ся піхота, а з боків їхала кінниця. Для надзору над рухами неприятельскими і для забезпеченя себе від несподїваного нападу, висилали козаки на всї сторони сьвіта розвідників. Похід відбував ся більшою частию ночию; за дня козаки відпочали по глубоких балках, або вишукували місця, деб не доглянув їх неприятель. В дорозї були незвичайно обережні, бо не розкладали огнів; коням, щоб не ржали, завязували морди, а з собою говорили пошепки. Для орієнтації в місцевости уживали Запорожцї нюримберґських квадрантів, себто роду компасів (такого кружочка, на котрім застромлена голочка показує одним кінцем північ, а другим полуднє). Та Запорожцї і без того знали свої вольности, як власну пазуху. Вони вміли в степу добре розізнати ся. В день кермували ся після сонця, пізнавали дорогу по могилах, балках, скрутнях трави і деревах, що поодиноко росли серед степу; в ночи „ухом та слухом" по бігу рік, зьвіздах а наконець по напрямі вітру, який називали після того, звідки дув: „москалем", „бусурменом", „донцем" і „ляхом". Скриваючи ся по камишах, уміючи вити вовком, удавати перепелицю і користуючи ся всїм, що попадало ся їм в дорозї, Запорожцї пильно зорили за ворогами, а нападаючи на них несподївано, розбивали малими силами і сильного ворога.

Запорожцї не любили облягати міст, бо се не було після них лицарським дїлом, за те борба на руку, грудь о грудь, творила славу воєних подвигів козаків. Ставши лицем в лице з ворогом, Запорожцї не відразу розпочинали з ним правильний, рішучий бій. Вони уладжували наперед табор, окопували його, входили самі в него і розпочинали пальбу з армат. Однак канонада не тревала довго. Се було щось, як пригривка до властивого дїла, як приготованє та набиранє відваги і сьміливости до рішучого кроку. По канонадї висилали Запорожцї з поміж себе сьмілих і острих на язик людий на так званий „герц", „греч", або „татарський танець". Охотники виїздили верхи з табору проти неприятеля, а кружачи перед ним на конях, визивали його до борби в поєдинку, насьмівали ся або кпили з него і в загалї старали ся його їдкими а глумливими словами вразити і роздрочити. Такі герцї були з того згляду потрібні, що давали козакам нагоду оглянути положенє неприятельських війск і розпізнати їх сили та слабі місця.

Відтак козаки несподївано переривали герц, ховали ся в табор, у кладали плян атаку і розпочинали правильну битву. Запорожцї любили атаку з боків і з заду. Тому дїлили своє війско на чотири части. Одну часть лишали в таборі, а три иньші висилали на зад і боки ворога, з тим щоби борбу розпочинати в один час. І коли справдї всї відділи дїлали одночасно, бо і ті, що лишали ся в таборі, нападали ворога з фронту, то козаки звичайно побіджали; так було під Жовтими Водами і Княжим Байраком, де ужито як раз того способу борби.

Замітне й те, що Запорожцї старали ся впливати і на моральну сторону неприятелів, себто любили „напугати ворогів". Завданє ворогови страху було у них не меньшим подвигом, як глянене смерти в очи.

Обороною у козаків проти ворога служив табор, чотирокутний, або круглий ряд возів. Щоби зробити табор, козаки ставили в округ по кілька возів в однім рядї, колеса лучили з собою зелїзними ланцухами, оголоблї ціднимали в гору, як копії, межи возами копали доли, а по углах ставили армати і моздїрі. В такий табор замикала ся піхота а то й кінниця і звідтам хоробро, мов з якої кріпости відстрілювала ся і відбивала ся від ворога. При пальбі задні ряди наряжали рушницї і подавали їх безперервно передним, що тим способом разили ворога без упину. Часом робили Запорожцї довкола табору канали, вали і вовчі доли. В устроєню табору Запорожцї були майстрами і в нїм чули ся зовсїм безпечні, ба навіть, як твердять чужосторонні інжинєри, були непобідимі.

Запорожцї воювали не лише на суші але і на мори. Між сухопутним а морським походом козаків була лише така ріжниця, що на суші мали вони конї, а на мори місто коний чайки, себто довгі човна о 20 до 30 рядах весел, в котрих містило ся від 50 до 70 люда. Чайки були заосмотрені також в вітрила; тих вітрил уживали Запорожцї рідко, а воліли гребти веслами, бо тим способом звертали меньше на себе уваги.

Коли Запорожцї рішили морський похід, щоб подратувати бісурман та відбити у них полонених бранців — набирали на човна харчу, ставили на них фальконети, (рід армат), набирали для себе збруї і чекали похмурих днїв або темних ночий. Виглядївши відповідну пору до виїзду, пускали ся долї Днїпром на море. Кошовий плив все в першій чайцї. Але не так легко було дістати ся у Чорне море, як би може хто гадав. Турки мали ся добре на осторозї перед непрошеними гістьми і від острова Таванї на Днїпрі до їх міста Кизикерменя, що стояло на березї Днїпра напротив острова, перетягнули ґрубі ланцухи вздовж ріки, построїли до переїзду ворота, а гирла пушок раз враз грізно глядїли на те місце і в кождій хвилї готові були розторощити сьмільчака.

Здавалоб ся, що не можна тамтуди перебрати ся, а однак Запорожцї знали способи, щоб оминути лихо. Під'їхавши близько перегороди, ховали ся з чайками в безпечні місця, йшли в лїс, стинали великі дерева, вязали їх в купу і стоячи пускали ночию долї Днїпром. Дерева, несені филею, ударяли в ланцухи, а Турки думаючи, що се козаки, палили в них з армат. Між тим Запорожцї преспокійно сидїли собі в безпечнім місци і коли Туркам здавало ся, що вже знищили, або бодай відогнали Запорожців і переставали стріляти, тогди випливали вони з захисту і наперши на ворота, перерививали їх і так безпечно діставали ся по за охорону і плили дальше Днїпром. Коли Турки похапали ся на хитрощах Запорожців, то вони просто брали човна і несли їх сушею так довго, аж минула небезпека. Тогди спускали човна знов на воду і плили безжурно дальше.

Лучало ся і таке, що Турки у самого устя Днїпра заставили на Запорожців ґалєри і кораблї. Було се дуже небезпечно, але Запорожцї і тут не дуже лякали ся. Під охороною ночи уміли вони висмикнути ся чатуючим кораблям і як шукай вітра в полю, так і шукай Запорожців на мори. Турки не пробували навіть їх гонити, бо козацькі човна маленькі собою ховали ся в филях морських і не помітиш їх здалека, а за те турецькі кораблї високі і виднї самі вказували собою Запорожцям, як їх треба обминати.

На вістку, що Запорожцї вдерли ся у Чорне море, розсилали Турки по всїх побережних містах остороги. Алеж се не богато помагало! Як Турки стерегли ся від моря, то Запорожцї ховали свої човна в якісь прибережні заглубини і нори, а самі від суші в ночи ударяли на місто, палили і рабували його, визволяли невільників, та зі здобичію спішили на човни і відпливали на повне море. Погулявши кілька днїв на морю, нападали в той сам спосіб на друге, трете і т. д. місто, а навіть і самому Цареградови запалювали сьвічки.

А в недїленьку рано пораненько пливуть славні козаченьки
Пливуть човенцями, поблискують веселцями,
Вдарили разом сїмсот самопалів...
Була Варна, була Варна здавна славна,
Славнїйші козаки, що в тій Варнї міста взяли
Міста в Варнї усї взяли, а в них Турків порубали.

(Народна пісня).

Оттак ґуляли Запорожцї на повнім мори, але турецьких кораблїв вони таки пильно уникали, бо не їм на малих чайках було бити ся з великими суднами. Лучало ся однакож, що оминути Турків нїяк не було можна і тогди Запорожцї готовили ся до борби. Дожидали вечера, а тодї підпливали близько турецьких кораблїв. Одна половина козаків стріляла з пушок, а друга дожидала хвилї, коли чайка цїлком зближить ся до турецького судна. Тодї вскакували митю на ґалєру і там розпочинали з Турками бій. Часто виходили Запорожцї і тут побідниками, хоть дуже богато їх клало свої буйні голови.

Ограбувавши в такий спосіб турецькі міста і набравши богато добичі, вертали козаки по якімсь часї з визволеними невольниками домів „на ясні зорі, на тихі води, у мир хрещений, у край веселий". Але і сей поворот не був безпечний. Турецькі ґалєри стояли у устя Днїпра і стежили за повертаючими з добичею козаками. Але як з кождої небезпеки, так і з сеї уміли Запорожцї видобути ся. Вони приставали в звіснім їм заливі недалеко Очакова і по тім заливі і низькій лощинї, ідучій від залива к' Днїпру, та заливаній морською водою доплпвали до сухого місця. Там забирали свої чайки на плечі і несли їх так довго, аж знов могли поспускати човни на воду. Часом мусїли Запрожцї дуже колувати, бо аж донським лиманом, рікою Міюсом, через Вовчу-Воду і Самару доходили в Днїпро, а там горі Днїпром діставали ся у свою Сїч, де часть добичі дїлили між себе і часть її віддавали на Сїчову церкву і монастирі.

Предивно тепер здає ся що Запорожцї на своїх лихих чайках могли важити ся на такі сьміливі подвиги і під носом турецьких ґалєр і війська грабили й палили їх міста! Зложила ся на се по части і оспалість Турків, але здебільша треба ті удалі подвиги приписати козачій незвичайній відвазї і сьміливости, бо не зважали вони на нїяку небезпеку. Чи то в походах сухопутних, чи морських смерть за нїщо мали собі Запорожцї, а були такі витревалі, що хоть ворог відбив їх і 20 раз, то вони ще 21 раз пробували щастя! Не даром в Польщі говорили про козацтво, що воно — гидра, котрій хоть і відрубаєш голову то натомість виростають нові.

Не дбав Запорожець про своє житє, про свою голову, бо

Не сьогодня, так завтра поляже вона,
Як у степу од вітру трава,
А слава не вмре, не поляже
Всьому сьвіту лицарство козацьке розкаже,
Та козацькая слава,
Що по всьому сьвіту дивом стала.

(Народна пісня).

Та не треба думати, що Запорожцї все побіджували своїх ворогів. Побивали і їх вороги, але тогди уступали вони все в порядку, а дякуючи бистрим своїм коням, уходили поспішно перед натираючим ворогом. Часом, щоб спинити неприятеля, запалювали траву в степу, а тогди вороги спасали ся бігством, як хто лиш міг скоро, щоб уникнути певної загибелї.

Такими були славні Запорожцї і так воювали вони з ворогами за свободу і добро України та за сьвяту віру. І хоч вже 130 лїт минуло з того часу, як цариця Катерина II. зруйнувала Запороже, то слава про козаків в серцях праправнуків не вмирає та не гине.

*) Міста на побережю Малої Азії.

бо чубаті Запорожці се вицьвіт народної душі, сама красша частина народного „я".

Давних Запорожців нема, але борба з ворогами не переводить ся. І встають нові „Січи", нове товариство. Новітні Запорожці не мечем воюють, а наукою і просьвітою та при тім можуть сьміливо глядіти на колишних козаків як на примір відваги, хоробрости й витревалости в бою з ворогами.

Не стало давних Запорожців, а вони все ще живуть в серцях і піснях нашого народу:

Дніпре брате, чим ти славен?
Чим ти славен, чим ти равен?
Чим ти ясен, чим ти красен?
Чи своєю довжиною, чи своєю глибиною?
Чи крутими берегами, чи жовтими пісками?
А чи темними лісами, чи зеленими лугами?
— Ой я славен козаками, молодими бурлаками.

ПРОЦЕС
православного ігум. Арсенія
проти менаджера „Свободи" Кон. Кирчова і її редактора Ант. Цурковського.

(Дальше).

Допитує (Василенка) Судія:

Пит.: Де ви перебували від сего часу, як єсьте в Америці? Скажіть нам ще раз, де ви мешкали, як прийшли вперве до Америки? Відп.: В Олифанті.

Пит.: Як довго? Відп.: Около чотири місяці.

Пит.: А де ви звідтам пішли? Відп.: До Сімпсон.

Пит.: Як довго ви там перебували? Відп.: Девять місяців.

Пит.: А куди пішли ви з Сімпсон? Відп.: Скінчивши там роботу, я пішов до Олден Стейшин.

Пит.: А з ким ви мешкали в Сімпсон? Відп.: Я лише робив в Сімпсон, но мешкав у Білущенка.

Пит.: А де-ж мешкав Білущенко? Відп.: В Мейфільд.

Пит.: То значить, що ви ніколи не мешкали в Сімпсон, лиш в Мейфільд? Відп.: Я мешкав в Мейфільд, а лише мав роботу в Сімпсон.

Пит.: То чому-ж ви не говорили, що ви мешкали в Мейфільд?

П. Сніткін: Він говорив, що мешкав в Мейфільд.

Судія: Ні, він казав, що мешкав в Олифанті, а потім в Сімпсон.

Відп.: Я говорив, що мешкав в Мейфільд.

Пит.: Як далеко з Мейфільд до Сімпсон? Відп.: Трамвай (street-car) коштує лише 5 центів.

Пит.: Як довго треба там їхати? Відп.: Якої пів години.

Пит.: А в яких годинах працювали ви в Сімпсон? Відп.: Я не мав годин, а робив тоді, коли хотів.

Пит.: А яке є ваше занятє? Відп.: Я єсьм різбарем, виготовляю також олтарі для церквей.

Пит.: Чи ви не мали якої роботи в монастири? Відп.: Ні.

Пит.: Ніколи? Відп.: Ні, ніколи.

Пит.: Чи ви не старали ся коли дістати там роботи? Відп.: Ні, я ніколи там не ходив.

П. Ґарван: Чи ви коли пробували дістати там роботу?

П. Сніткін: Протестую проти сего питаня, бо воно невідповідне, невмісне і недорічнє.

Судія: Но ви не протестували, як я се питанє ставив.

П. Сніткін: Так, не протестував, бо я мав пошану для Сьвітлого Суду, но коли прокуратор ставить таке питанє, то я протестую.

Судія: Адже питанє прокуратора є повторенєм мого питаня. Яка була відповідь?

(Відповідь повторив стеноґраф).

П. Ґарван: Цофаю питанє.

Покликано і по правилу заприсяжено Грицька Чалого яко сьвідка для оборони; він зізнавав через урядового товмача, Бернгарда, як слідує:

Допитує оборонець, п. Сніткін:

Пит.: Де ви мешкаєте? Відп.: В Олифанті, Па.

Пит.: При якій улици? Відп.: При улици Рівер.

Пит.: Чим ви занимаєтесь? Відп.: Я учителюю.

Пит.: Чого ти вчите? Відп.: Я учу діти і сьпіваю в церкві.

Судія: В якій церкві ви сьпіваєте і які діти вчите?

П. Сніткін: До якої церкви ви належите? Відп.: До гр. кат. церкви.

Пит.: Де? Відп.: В Олифанті, Па.

Пит.: То ви не належите до церкви Арсенія? Відп.: Ні.

Пит.: А які діти ви вчите? Відп.: Малі діти.

Пит.: А в якій школї? Відп.: В руській школї.

Пит.: Чи то в тамошній публичній школї? Відп.: Ні, се є школа парохіяльна; вона належить до церкви.

П. Сніткін: Чи ви знаєте Евгена Василенка? Відп.: Знаю.

Пит.: Чи перед 25. червня 1908 р. або 17. чи 18. червня або десь так около були ви в Мейфільд, Па.?

Судія: Се є важне питанє; тут ходить о се, чи перед 25. червнем він був в Мейфільд.

П. Сніткін: Чи 17. або 18. червня або десь так около були ви в Мейфільд, Па.? Відп.: Був.

Пит.: У кого? Відп.: У Білущенка.

Пит.: Чи ви знаєте Марію Криніцьку? Відп.: Знаю.

Пит.: Чи в тім часї як ви були у Білущенка, стрітились ви там з Марією Криніцькою? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви знали Марію Криніцьку перед тим, заки стрітились з нею у Білущенка? Відп.: Ні, я її не знав.

Пит.: Прошу тепер розказати судови і лаві присяглих всьо, що говорила Марія Криніцька в домі Білущенка у вашій присутности. Відп.: Марія Криніцька, як її питали чия се була дитина, сказала, що по раз перший вона зійшла ся з о. Арсенієм в часі благословенія цминтаря в Сімпсон. Після її слів прийшло до сего в той спосіб: По благословеню цминтаря хотів о. Арсеній дати їй гроші на зелїзничий білєт (тікет), но в тій самій хвили змінив він свою думку і сказав, що вона поїде разом з ним повозкою.

Як вона їхала лїсом, почав о. Арсеній випитуватись її, чи вона не має яких знакомостей між молодими хлопцями. Вона відповіла: „Я не маю нікого, бо й на що менї їх?" Тодї він сказав: „Та як се можливє, таж ти молода дївчина? Ти повинна мати когось для розривки, ти повинна мати якихсь молодих хлопців". Потім він став її частувати; він давав їй ріжні овочі, банани і инші річи. При тім він її обнимав і притискав. Дальше почав він її цїлувати; а відтак мацав її за ноги і почав приглядати ся панчохам. Вона сказала до него: „Ви є сьвящеником; ви духовний отець, тай чому се робите?" А він відповів: „То нічо, не бій ся, я тобі нічого не зроблю", но дальше робив своє, а вкінци задержав коня закинув свою ногу на неї і зробив теє.

Пит.: Йдіть дальше, розказуйте всьо, що вона говорила. Відп.: Потім вони заїхали, розуміють ся, до монастиря і вона, як заматеріла, перебувала там через довший час. Но коли її стан зачав впадати в очи, о. Арсеній викинув її з монастиря.

Вона опинилась, так сказати, на улици, без приятелів і без роботи, не знаючи до того ні тамошних звичаїв, анї анґлїйського язика. Вкінци прийшла вона до Мендельсона; він її приняв і там привела вона на сьвіт дитину.

Вона мала 9 чи 12 долярів на місяць. Від того самого дня, як дитя народилось виховувало ся воно в той спосіб, що вона віддавала його з одного місця на друге, і се як раз була причина, яка привела її до Білущенка. Всї-ж ті гроші, які вона зарабляла, йшли на удержанє дитяти, бо вона платила за него 8 чи 9 долярів місячно.

Тоді, як я стрітив ся з нею, вона прийшла просити, аби жена Білущенка приняла дитину на вихованє і на питанє, чому вона не йде до о. Арсенія і не просить його, щоби взяв сю дитину до захоронки, вона відповіла: „Я ходила вже до о. Арсенія чотири рази і його о се просила, но він менї відповідав: „Маріє, чом ти мене клопочеш? Кождий прецінь знає, що ся дитина вийшла з монастиря. Як я сю дитину возьму, то се буде ганьба для монастиря, бо тоді могли б люде говорити, що в монастири є робітня дітей". Вкінци він дав їй 10 дол. і сказав: „Йди і роби, що уважаєш за відповідне та не завертай менї вже більше голови".

Вона се скінчила і за хвильку почала знов розповідати. Именно говорила вона про своє незавидне положенє і про свою бідноту. „Що я пічну з сею бідною і слабою дитиною? Я сходила вже цїлий Мейфільд і ніхто не хоче взяти дитини на вихованє?" — говорила вона до Білущенка — „а ви також не схочете її взяти, бо маєте свої діти, так щож я, маю робити?" „Но прецінь може ще найдуть ся які люде" — говорила вона дальше — може воно буде добре, як дасть ся людям в який спосіб знати, може хтось трафить ся, що схоче взяти дитину". А потім вона сказала: „Возьміть і напишіть оголошенє до часописей, може знайдеть ся хто, що схоче взяти дитину". Рівночасно, як вона се розповідала, я робив собі записки, — я всьо списував.

П. Сніткін: Прошу тепер переглянути сю статю, яка появила ся в „Свободі" дня 25. червня.

П. Ґарван: Я гадаю, що він її переглядав.

(П. Сніткін продовжаючи попер. питанє): скажіть, хто писав сю статю.

П. Сніткін: Прокуратор признає, що сей сьвідок бачив сю статю, що появилась в „Свободі".

Судія: Спитайтесь його, чи він сю статю бачив чи ні, тут нічого не треба признавати. Спитайтесь його, чи він бачив статю.

Пит.: Чи ви бачили статю, що появила ся у „Свободі", в числї з 25. червня, 1908 р.? Відп.: Яку статю?

Судія: Чи ви її коли бачили?

П. Сніткін: Я гадаю, що ми повинні бути безсторонні супроти сего сьвідка, і длятого вношу, щоби на стверджене, котра се статя предложити тут сю часопись, яка була зазначена як залучник.

П. Ґарван: Так, ся часопись є залучена.

Судія: Отже прошу її предложити.

П. Сніткін: П. Сьвідку, прошу тепер поглянути на 5 сторону сего залучника 1) і сказати хто писав статю, яка появила ся в тій часописи?

Судія: Повторіть, що він сказав.

Товмач: Він сказав....

Судія: Ви маєте перекладати всьо, що він говорить, без згляду на се, чи його відповідь є влучна чи ні. Ви єсьте так сказати-б, фоноґрафом; сьвідок говорить до Вас, а ви все передаєте і нічого не можете зміняти.

Товмач: Я стараю ся всьо переповідати Сьвітлий Суде.

Судія: Повторяйте кожде слово, яке сьвідок скаже і то сейчас, як він скаже, тай самі не говоріть до него нічого. Прошу поставити знов питанє. П. Стеноґраф повторіть питанє.

(Питанє повторив стеноґраф, як слідує: „П. Сьвідку, прошу тепер поглянути на 5 сторону залучника 1) і сказати хто писав статю, яка появила ся в тій часописи?") Відп.: Я її писав.

Пит.: Посмотріть тепер на залучник оборони під E) і скажіть, хто його писав? Відп.: Я його писав.

Пит.: Що ви зробили з тим залучником E для оборони?

П. Сніткін: Цофаю се питанє і вношу, щоби сю часопись зазначити яко відводовий залучник F) для провіреня.

(Зазначено її як залучник F) для оборони.)

Пит.: Тепер же подивіть ся на залучник E) для оборони і скажіть, чи се є ваше письмо? Відп.: Так, се моє письмо.

Пит.: Що ви зробили з тими залучниками E) і F) для оборони, як ви їх написали? Відп.: Я післав їх до редакції часописи „Свобода".

П. Сніткін: Сї залучники предкладаю тепер на доказ.

П. Ґарван: Протестую проти сего предкладаня хиба що буде доказано, що обжаловані звертали на сї залучники свою увагу.

Протест піддержаний. Застереженє.

Пит.: Як ви їх післали....

Судія: „Як ви їх посилали?"

Пит.: Як ви посилали сї залучники зазначені буквами E) і F) для оборони?

Судія: Ліпше не мішаймо всього на купу. Скажіть менї, кілько маєте сих залучників?

П. Сніткін: Тут є два залучники, і їх вірні переклади.

Судія: Який-же є перший залучник?

П. Сніткін: Перший залучник є зазначений буквою E — се є лист. Тут є також його переклад і сей чоловік, що був тут вчера за сьвідка (п. Лабовський), ствердив що переклад є вірний.

Судія: Но сьвідок не перекладав сего листа. Чи ви питаєте про сї два залучники?

П. Сніткін: Я питаюсь його про залучник E) для оборони (про лист) і про залучник F) для оборони; сей послїдний залучник — то статя.

Пит.: Як ви написали сї залучники E) і F) для оборони, то що ви з ними зробили? Відп.: Я післав їх почтою до редакції „Свободи".

Пит.: А відославши почтою сї залучники E) і F) для оборони, то чи ви потім бачили сю статю в „Свободі" (вказує)? Відп.: Я її бачив.

П. Сніткін: Тепер я предкладаю сї залучники оборони E) і F) на доказ.

П. Ґарван: Сї залучники можуть бути предложені лише під тим услівєм, коли ви обіцяєте, що вони мають якусь звязь з розбиранєм сеї справи.

Судія: Як вони не будуть мати звязи, то ми счеркнемо се предложенє з проколу. Ми позволяємо тепер їх предложити під услівєм, що на внесенє прокуратора се предложенє буде счеркнене з протоколу, коли залучники не будуть мати ніякої звязи з сею розправою.

(Зазначено залучники оборони (E) і (F) на доказ.)

П. Сніткін: Тепер я предкладаю на доказ залучник оборони (E—1) що є перекладом залучника оборони E.

Пит.: Кілько ви заплатили на почтї за сю пересилку? Відп.: 2 центи.

Пит.: Яку адресу виписали ви на ковертї? Відп.: „Swoboda" 184 Hudson str. New York City.

П. Ґарван: То всьо треба буде справляти...

(Залучник оборони (E—1) для провіреня зазначено як залучник оборони (E—1) на доказ).

П. Сніткін: А отсе, то наш переклад статї, яка появила ся в „Свободі".

(Зазначено його як залучник оборони F—1 на доказ).

Допитує прокуратор п. Ґарван:

Пит.: Як довго ви єсьте в Америцї? Відп.: Рік і близько 3 місяцї.

Пит.: Як заробляли ви на своє житє від коли ви є в Америцї? Відп.: Насамперед робив я в одній рукодільни, а потім став учителем.

Пит.: В якій рукодільни ви робили? Відп.: В Бейон Сити, в рукодільни сорочок.

Пит.: А хто є властителем сеї рукодільнї? Відп.: П. Дільон.

Пит.: Хто? Відп.: П. Дільон.

Пит.: Як довго мали ви там роботу? Відп.: Близько два місяцї.

Пит.: А звідтам куди ви пішли? Відп.: До Олифанту, Па.

Пит.: Що-ж ви там робили? Відп.: Я був учителем при школї церковній.

При якій церкві? Відп.: Российсько-православній.

Пит.: А який був там тодї сьвященик? Відп.: Тодї був там сьвящеником Зноско.

Пит.: Як довго мали ви там занятє? Відп.: Звиш пять місяців.

Пит.: Кілько ви діставали платнї? Відп.: 25 дол. місячно, а крім сего мав я і деякі побічні доходи.

Пит.: А потім куди ви пішли? Відп.: Яких два місяцї був я в околици Ню-Йорку і в инших місцевостях, я мав тодї вільний час.

Пит.: То значить, що ви нічого не робили через два місяцї, а деж ви потім пішли? Відп.: Я пішов до Олифанту на учителя при иншій церкві.

Пит.: Як називаєть ся та инша церква? Відп.: Сьв. Кирила і Методія.

Пит.: Яка се є церква? Відп.: Греко-католицька.

Пит.: А коли ви перейшли з російської-православної церкви до церкви гр. католицької? Відп.: Я покинув російську церкву з власної волї з початком серпня і яких два місяцї не мав занятя.

Пит.: В серпни, котрого року? Відп.: 1908 р.

Пит.: При якій церкві мали ви занятє в липни, 1908 р.? Відп.: При російсько-православній церкві.

Пит.: Де? Відп.: В Олифанті.

Пит.: Як називаєть ся та церква? Відп.: Сьв. О. Николая.

Пит.: Як називаєть ся сьвященик? Відп.: В Олифанті на горі...

Пит.: Як називаєть ся сьвященик? Відп.: Володимир Зноско.

(Продовженє на сторонї 7-ій).

„SWOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
184 Hudson Str.,
Published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешкання:
326 Rose Hill Place,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“
часопись для руського народа в Америцї і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:
в Америцї на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америцї на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий, або почтовий money order (мoнi ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтара або аґента на експресовім офисї, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній сторонї картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

☦

МАРКО
Кропивницький

умер в ночи з четверга на пятницю з 21-го на 22-го м. м. наглою смертию у ваґонї, їдучи з Одеси, де гостював на сценї, в трупі Колесниченка. Смерть постигла покійного на шляху з Одеси через Бирзулу до Єлисаветграду, коло Балти недалеко стації Підгородної. Тут зложено тїло покійного і розтелеґрафовано вість про його смерть до Одеси, Києва Харкова і и місць.

МАРКО КРОПИВНИЦЬКИЙ.

Несподївана вість о наглій смерти Марка Кропивницького викликала на цілій Українї-Руси тяжкий сум і жаль. Сеж умер „батько українського театру“, що поклав основу під самостійний український театр на Українї (в Галичинї, як відомо, початок теперішного народного руського театру сягає 60-их років минулого столїтя, а навіть р. 1849). А яке значінє мав народний театр для національного відродженя взагалї і зокрема яке значінє мав театр на російській Українї в ті часи, коли після 1876 р. чи то, лїпше сказати, після р. 1881., коли покійний Кропивницький подбав о дозвіл виставляти українські драматичні твори, — про се чейже нема що й говорити, бож тодї українська сцена була єдиним місцем, відки сяк-так свободно могло відзивати ся українське слово.

Марко Кропивницький прийшов на сьвіт 25 ст. ст. цьвітня 1841. р. в селї Жеванівцї єлисаветградського повіту в херсонській ґубернії. Учив ся зразу в повітовій школї в Бобринци, а скінчивши її, пішов до урядничої служби за канцеляриста. Але тут затужив за висшою осьвітою і поїхав до Києва та записав ся вільним слухачем на правничий виділ університету. Та родинні перешкоди не дали йому скінчити наук, і він вернув до дому та дальше став служити по ріжних урядах, то в повітовім, то в сиротськім судї, а вкінци опинив ся секретарем міської думи.

Алеж покійного змалку тягнуло до театру, тому він нераз пробував своїх сил в аматорських виставах і швидко здобув собі славу талановитого артиста. Коли тільки з'являла ся в Єлисаветградї приїзжа труппа, він бувало кидає на кілька день службу та їде туди.

Вкінци в р. 1871. покинув урядову службу раз на все і віддав ся сценї. Зразу вступив до російської трупи в Одесі, де в перве виступив 12. падолиста в 1871 в Александерівськім театрі з незвичайним успіхом в ролї Стецька у „Сватанї на Гончарівцї“.

В ті часи українських труп не було, а українські вистави давали ся лише від часу до часу аматорами. Тимчасом Кропивницького тягло на українську сцену. Длятого вибирав ся він в р. 1875. до Галичини, де в трупі п. Романовички здобув собі велику славу.

Після повороту з Галичини грав пок. Марко знов лише в російських трупах. Аж в р. 1881. прийшло йому на гадку намовити Ашкаренка, в котрого трупі він грав в Кременчузї, удати ся до Льоріс-Мелїкова з телеґрафічною просьбою о дозвіл на українські вистави. І цїлком несподївано дозвіл від мінїстра прийшов. Ашкаренкови почало ся і матеріяльно і артистично незвичайно щастити.

Той успіх піддав Кропивницькому гадку заложити окрему українську трупу. В Харкові він відділив ся від Ашкаренка і разом з Садовським, Заньковецькою, Саксаганським і и. талановитими артистами утворив першу українську трупу. З того часу починає ся розцьвіт його артист. дїяльности і українського театру. З своєю трупою об'їхав Кропивницький цїлу Україну, скрізь викликуючи величезне одушевленє.

Ще більшу славу здобуває український театр в р. 1883, коли М. Старицький згуртував українську трупу, запросивши на режисера М. Кропивницького. Се був час найвисшого розвитку українського театру. З того часу покійний не покидав уже українського театру аж до остатних часів.

Велика заслуга і слава Кропивницького в тім, що він таким чином був справдї „батьком“ українського театру на російській Українї. Але з окрема був він також не аби-яким артистом на сценї.

Та не тільки був покійний великим артистом, але й талантовим драматурґом, що своїми творами збогатив бідний до того часу репертуар українського театру. Він написав около 30 театральних творів, що й доси не сходять з української сцени; його „Глитай“, „Доки сонце зійде“, „По ревізії“ і ин. знані кождому, хто лише заглядав до руського театру в старім краю.

Старечі літа не позволяли вже покійному тримати ся сцени по давному; всеж таки не цїлком він її покинув, бо в ряди-годи, не відмовляючи запросинам, виступав гостем на сценї, почим назад вертав до свого хутора „Затишка“. Минувного лїта бачили його Кияни на сценї в Купецькім саду, де гостював у Колесниченка. Недавно ще виступав на Шевченківськім вечері в Києві, ульадженім київською, теж покійною вже „Просьвітою“ та декламував поезію великого українського Кобзаря. А тепер, вертаючи у свій „Затишок“ з Одеси, де його радо й щиро, як усе, принимала одеська громада, так ненадійно замкнув очи на віки.

Під конець житя взяв ся покійний ще назад до пера і до остатних його творів належать: „Зерно й полова“, „Розгордіяш“, „Скрутна доба“ і „Отелло“.

Не надїялась Україна, що так скоро буде мусїла проводити „батька“ свого театру до могили.

(„Дїло“).

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Май.

12	Ч	Якова ап.
13	П	Єремії пр.
14	С	Бориса і Глїба
15	Н	Миропост. Атап.
16	П	Теодозія
17	В	Ирини муч.
18	С	Іова

— Д. Е. Людвік, австро-угорський конзуль в St. Louis, Mo. по довших дослїдах оголосив статистику, після якої в сталїнях і фабриках стейту Огайо кождого місяця гине 300 до 500 людий а около 1500 стає калїками. Се все суть еміґранти, переважно Славяне з Австрії. В виду того конзуль звернув ся до уряду Австро-Угорщини з доманганем, щоб сей уряд вплинув якось на тутешний в справі охорони житя еміґрантів.

— В королївській палатї в Льондонї дня 6-го с. м. помер англїйський король, Едвард VII. Померший уродив ся 9 лист 1841-го року та вступив на англїйський престол перед девятьма роками (22. сїчня 1901) по смерти своєї матери, королеви Вікторії. Як наслїдник престола він був знаний в Европі як чоловік, що чужу житевих розкошів спивав до дна. Прийшло навіть до сего, що королева Вікторія зборонювала ся платити довги свого сина та кілька разів нии мусів займати ся англїйський парлямент. Як шістдесятьлїтний мущина вступив і на престол і зазначив ся відразу як первородний дипломат, на якого цїлий сьвіт глядів з найбільшим подивом. Його то заходами Англія завязала союз з Япаном, з Францією, Еспанією, та дружні зносини з Італією та Росією. На англїйський престол вступив тепер його син, Юрій V. Дня 9-го с. м. зложив він присягу на конституцію та зїстав з великою помпою проклямованим королем.

— Страйк пієків. З причини підвисшеня цїни пива вибух в Баварії страйк любителїв пива. Страйк приняв такі величезні розміри, що броварники ніколи сего не надїяли ся. По містах і селах уладжено кількасот віч, запротестовано проти підвишки цїни і заприсяжено всїх, що доти не будуть пити пива, поки оно не подешевіє. Назначено навіть горожанські кари за зломанє сего приреченя. Очевидно, що Баварцям буде дуже тяжко розлучити ся з пивом якого они пють більше в десятеро, як у нас води.

— Звірське племя. Жандармерія в Нїредьгазї на Угорщинї арештувала старого цигана, що розкопував на цвинтари сьвіжі гроби, обтинав трупам руки та ноги і варив собі дома з того страву. За подібну погань було вже в тій околици караних кількох циганів.

— Щаслива наймичка. В Десвас (в Німеччинї) стрітило одну убогу наймичку велике щастє. В С. Францїско, в Калїфорнії помер її вуйко і записав їй півтора міліона долярів. Коли сьвіт про се дізнав ся, сейчас зголосило ся по її руку: 50 адвокатів, 30 лїкарів, 2 барони, 10 властителїв дібр, 5 аптикарів, 20 професорів і 15 фабрикантів.

— З господаря дїдом. Селянин з Бурдяковець, борщівського повіта, Галичина Петро Маковський з жінкою і доньками їхав онодї до Америки. За пазухою мав 3.000 К, які дістав з продажі цїлого свого майна. В дорозї межи Перемишлем а Ярославом хтось підкурив Маковського усипляючим цигаром. Коли Мак. заснув, злодїй виняв єму з пазухи гроші і пропав. Маковський мусів вернути з дороги, бо не стало йому нї сотика, а львівська полїція відшупасувала єго з родиною до Бурдяковець.

— „Австрийський імміґраційний Дім“ (The Austrian Immigrant Home), який має право відбирати всїх Русинів імміґрантів, походячих з Галичини, перенїс ся з днем 1. мая с. р. на новий льокаль і теперішна адреса є така: The Austrian Immigrant House, 84 Broad st., New York City.

Підлота православних.

(Продовженє з 1-ої сторони)

рони і наші не сплять тай є в Бозї надія, що побіда буде остаточно по нашій сторонї.

* * *

Ось такий то „trick“ придумали православні довгогриві батюшки на знищенє нашої церкви в Ню-йоркськім стейтї. Їм не досить ще того, що в своїх ґазетах „вони шалїють як пси, кидають ся на нас як скорпіони і кусають нас як вужі;“ їм замало ще того, що вони самі або їх аґенти увихають ся мов ті висланники „Княяя міра сего“ між нашим хрещеним народом тут в Америцї тай баламутять, деморалїзують і ведуть його на бездорожа... вони зайшли аж до законодатної палати стейту Ню Йорк і там хотїли зробити собі такий закон, який міг би був стати ся „вовчою ямою“ для нашої церкви. — І як, любий читачу, називаєть ся такий чоловік, що сьвідомо кладе свою руку на чужу річ? Та хиба ніяк інакше, тільки злодїєм... А чи многі православні батюшки хотїли сьвідомо присвоїти для своєї церкви назву нашої церкви? Ну, та певно, що так, а не інакше, бо-ж вони предїнь мусять досконало знати, що їх церкви нїхто і нїколи не називав і не називає церквою греко-католицькою. Отже чим є ті православні батюшки, коли вони сьвідомо і підступно присвоюють собі чужу власність?... Но додумай ся вже сам, шановний читачу, бо тут дуже легко кождому додуматись...

І Ти, любий брате, будеш у своїй глупоті давати ся лапати батюшкам на вудку, як та безпомічна рибка у мутній водї? Дивись-но, що се за люди ті російські бородайки та й де твоя честь, де твоє людське достоїнство, коли ти даєш віру і послух таким людям, які в присвоюваню собі чужої власности не бачать нїчого злого?... Коли Ти, любий брате, зсунув ся вже на той самий моральний рівень, що многі православні батюшки, тай не добачуєш в присвоюваню собі чужої річи нїчого злого, то, правду сказавши, ми зовсім не будемо жалувати, як Ти собі до них підеш. Коли однак Ти не упав ще морально так низько, як бородаті батюшки і вмієш ще відріжнити чуже від свого, то нам справдї дуже дивно, чому Ти вже раз не наплюєш їм в лице тай не відвернеш ся від них, як від людей, з котрими нїякий порядний чоловік приставати не повинен.

Справдї, коли все на сьвітї має свої границї, то одна лише підлота, якою воюють православні батюшки проти нашої церкви в Америцї границь, здаєть ся, не має. Ну, та найже вам, панове батюшки, не буде за те нї дна нї накритки на тім божім сьвітї.

П.

ПОДЯКА.

Отсим складаю найсердечнїйшу подяку моїм старшим ученицям вечірної школи з гори міста Ню Йорку, за великодний дар складаючий ся з діяментової шпильки і красного годинника, як рівнож дякую їм за признаня моїй працї та желаю і на будуче як найкрасшого успіху в просьвітнім дїлї.

З глубоким поважанєм
Мирон Гундич учитель.

ST. LOUIS, MO. бр. сьв. Володимира Вел. від. 179 з Р. Н. С. подає до відома, що слїдуючий мітинґ не відбуде ся в трету недїлю т. є. 15. мая, як звичайно, але 22 мая а то з тої причини, що 15 буде товариство давати театральне представленє в Madison, Ill. Всїх чл. запрашає ся ставитись особисто. — М. Петровский предс.

— Де єсть Юзько Годняк або Райзнер родом з Заднишївки, пошукує єго отець Казимир Голодняк, нехай зголосить ся до Northampton, Pa. -2

— Де єсть Данько Кремка родом з Полонної Сянок, має перебувати в Ohio стейтї, пошукує єго отець Тимко Кремка в Northamptonn, Pa. —2

ПОЗІР ! ПОЗІР !
Братство сьв. Володимира Великого від. 105. устроює
ВЕЛИКИЙ БАЛЬ
у суботу дня 14. мая 1910
в Mercantile Hall, 849 N. Franklin st. Philadelphia, Pa. (близько катедри) на котрий запрашає всїх Русинів філядельфійських та з околиці. Вступ для муж. 15 ц. жен. 10 ц.
Початок о год. 7. веч.
На бали буде ся принимати в члени Братства без вступного.
За добру забаву та чесну услугу ручить Комітет.

Справоздане касове „Рус. Нар. Союза“ за м'сяць Марець 1910 р.

Від.	Місцевість	$	ц.	Від.	Місцевість	$	ц.
1	Shamokin, Pa.	417	11	104	Perth Amboy, N.J	132	75
2	Mont Carmel, Pa.	73	85	105	Nicetown, Pa.	29	60
3	Olyphant, Pa.	318	01	106	Chicago, Ill.	112	80
4	Jersey City, N. J.	65	15	107	Sayre, Pa.	57	10
5	Mt. Carmel, Pa.	107	50	108	New York, N. Y.	112	10
6	Brownsville, Pa.	125	00	109	Ellsworth, Pa.	41	40
7	McAdoo, Pa.	189	20	110	Leetsdale, Pa.	37	50
8	Elmira, Heights, N. Y.	65	85	111	Allegheny, Pa.	12	25
				112	Cleveland, O.	51	85
9	St. Clair, Pa.	147	85	113	New Florence, Pa.	65	36
10	Ansonia, Conn.	133	80	114	Dunmore, Pa.	63	14
11	Waterbury, Conn	42	16	115	New Philadelphia Pa.	45	50
12	Yonkers, N. Y.	126	19				
13	Troy, N. Y.	36	20	116	Chisholm, Minn.	19	05
14	St. Louis, Mo.	137	80	117	New York, N. Y.	65	21
15	Buffalo, N. Y.	51	95	118	Pittsburg, Pa.	16	30
16	Lansford, Pa.	281	90	119	Latrobe, Pa.	54	70
17	West Pawlet, Vt.	56	50	120	Spangler, Pa.	66	80
18	Seymour Conn.	36	25	121	Trenton, N. J.	184	45
19	Priceburg, Pa.	104	64	122	Trenton, N. J.	75	15
20	Jessup, Pa.	87	30	123	Scranton, Pa.	279	75
21	Mayfield, Pa.	21	41	124	Ormrod, Pa.	49	10
22	Manown, Pa.	2	50	125	Chicago, Ill.	8	95
23	Homestead, Pa.	65	25	126	Beaver Dale, Pa.	48	75
24	Shamokin, Pa.	32	20	127	Buffalo, N. Y.	48	05
25	Trauger, Pa.	70	55	128	Lorain, O.	24	05
26	Belle Vernon, Pa.	38	75	129	Sykesville, Pa.	60	00
27	Glen Lyon, Pa.	81	50	130	Pittsburg, Pa.	37	10
28	Mahanoy Plane, Pa.	248	60	131	Buffalo, N. Y.	6	95
				132	McKeesport, Pa.	53	90
29	Rhone, Pa.	63	15	133	Newark, N. J.	44	80
30	Breslau, Pa.	114	35	134	Ernest, Pa.	52	00
31	Eleanor, Pa.	46	25	135	Smoke Run, Pa.	203	29
32	Trauger, Pa.	68	00	136	Carnegie, Pa.	33	40
33	Northampton,Pa	298	85	137	West Seneca, NY.	12	50
34	Old Forge, Pa.	27	93	138	Philadelphia, Pa.	53	25
35	Whitney, Pa.	62	50	139	Oil City, Pa.	40	00
36	Scottdale, Pa.	52	85	140	Youngstown, O.	99	25
37	Chisholm, Minn.	84	45	141	Little Falls, N. Y.	49	30
38	Auburn, N. Y.	107	80	142	Elisabeth, N. J.	36	50
39	Syracuse, N. Y.	73	50	143	Windber, Pa.	42	50
41	Westmoreland,Pa	47	25	144	New York, N. Y.	24	50
42	Passaic, N. J.	91	40	145	Altoona, Pa.	27	50
43	Simpson, Pa.	47	60	146	McKees Rocks, Pa	61	60
44	Mt. Carmel, Pa.	15	00	147	Allentown, Pa.	61	63
45	Philadelphia, Pa.	55	30	148	California, Pa.	32	50
46	Plymouth, Pa.	201	25	149	West Seneca N.Y.	31	57
47	Ambridge, Pa.	123	34	150	Pittsfield, Mass.	80	15
48	McKeesport, Pa.	137	40	151	Allentown, Pa.	20	65
49	Powhatan, W.Va.	29	16	152	Homestead, Pa.	51	25
50	Desloge, Mo.	5	00	153	Berwick, Pa.	110	07
51	Yatesboro, Pa.	55	00	154	Dunmore, Pa.	43	75
52	Holyoke, Mass.	71	20	155	Perth Amboy, N.J	18	20
53	Pittsburg, Pa.	254	80	156	Sheffield, Pa.	24	20
54	Terryville, Conn.	20	15	157	Donora, Pa.	78	45
55	Carnegie, Pa.	123	61	158	New Kensington, Pa.	48	86
56	McKees Rock, Pa.	49	15				
57	Cohoes, N. Y.	43	05	159	Herkimer, N. Y.	46	60
58	Ramey, Pa.	111	95	160	Jamaica, N. Y.	33	10
59	Leinsering, Pa.	63	80	161	Tower City, Pa.	25	50
60	Baltimore, Md.			162	Scranton, Pa.	86	95
61	Dunlo, Pa.	126	45	163	Edmonton, Alta.	18	20
62	Monessen, Pa.	142	56	164	N. Hadley, Mass.	19	60
63	Ford City, Pa.	95	15	165	Chicago, Ill.	86	45
64	Gradatim, Pa.	6	25	166	Barnesboro, Pa.	67	75
65	Elizabeth, N. J.	128	35	167	Cumbola, Pa.	33	50
66	New York, N. Y.	55	04	168	Perth Amboy, N. J.	24	65
67	Butler, Pa.	198	60				
68	Ansonia, Conn.	14	45	169	Scranton, Pa.	44	04
69	New York, N. Y.	39	45	170	Chauncey, Pa.	54	40
70	Jersey City, N. J.	127	81	171	Pittsburg, Pa.	42	10
71	FranklinFurnace, N. J.	30	00	172	Fredericktown, Pa.	39	05
72	Alden Sta., Pa.	107	54	173	Cleveland, O.	25	70
73	Providence, R. I.	16	21	174	Oxford Furnace, N. J.	43	75
74	Granville, N. Y.	31	25				
75	Mt. Carmel, Pa.	32	50	175	Detroit, Mich.	24	05
76	Newark, N. J.	35	05	176	New Burgh, N. Y.	20	00
77	Yorkville, O.	15	00	177	Vegreville, Alta., Can.	11	25
78	Minersville, Pa.	249	02				
79	Meyersdale, Pa.	23	75	178	Manchester, N.H.	—	—
80	Pleasant Valley, Pa.	87	95	179	St. Louis, Mo.	93	50
				180	Scarbo, W. Va.	20	00
81	Baltimore, Md.	54	00	181	Manville, R. I.	20	26
82	New Alexandria, Pa.	143	95	182	Dixonville, Pa.	47	80
				183	Sunderland Mass.	21	40
83	Carnegie, Pa.	14	90	184	Whiting, Ind.	65	14
84	Canonsburg, Pa.	77	36	185	Hazleton, Pa.	116	64
85	Hazleton, Pa.	201	00	186	McAdoo, Pa.	49	45
86	Olyphant, Pa.	90	50	187	Ford City, Pa.	41	95
87	Lancaster, N. Y.	25	78	188	Ginter, Pa.	51	37
88	Cross Fork, Pa.	16	00	189	South Fork, Pa.	58	35
89	Simpson, Pa.	22	50	190	Newark, N. J.	33	53
90	Centralia, Pa.	29	20	191	Troy, N. Y.	54	15
91	McKees Rocks, Pa.	167	46	192	Herkimer, N. Y.	42	24
92	Taylor, Pa.	171	20	193	Red Star, W. Va.	19	91
93	Newburgh, O.	25	00	194	Minneapolis, Min.	30	20
94	New Britain, Con.	103	62	195	Peckskill, N. Y.	20	70
95	Beavers Meadows Pa.	55	90	196	Whiting, Ind.	47	50
				197	Swoyers, Pa.	68	50
96	Pittsburg, Pa.	92	20	198	Port Jerwis, N. Y.	52	00
97	Marion Heights, Pa.	22	75	199	Whiting, Ind.	41	25
				200	Syracuse, N. Y.	18	30
98	Shenandoah, Pa.	44	03	201	Whippany, N. J.	17	95
99	Wilkes Barre Pa.	149	85	202	Auburn, N. Y.	28	03
100	McKeesport, Pa.	17	40	203	Brooklyn, N. Y.	31	70
101	Canonsburg, Pa.	11	15	204	New York, N. Y.	13	65
102	Cleveland, O.	103	15	205	Emerald, Pa.	44	50
103	Export, Pa.	11	25	207	Jeanette, Pa.	116	05

Від.	Місцевість	$	ц.	Від.	Місцевість	$	ц.
208	Kingston, Pa	85	25	247	Wilmington, Del.	35	10
209	Carteret, N. J.	106	00	248	Coatesville, Pa.	51	30
211	Stapleton, N. Y.	21	00	249	Nanticoke, Pa.	33	35
212	Cleveland, O.	20	00	250	Pittsburg, Pa.	81	30
213	Bayonne, N. J.	19	75	251	Cleveland, O.	31	50
214	McKees Rocks Pa	40	50	252	Northampton, Pa	28	25
216	Hazleton, Pa.	64	25	253	Lopez, Pa.	56	76
217	Rochester, N. Y.	21	55	254	New Britain, Con.	23	43
219	Bakerton, Pa.	38	75	255	West Newton, Pa	39	60
220	Brooklyn, N. Y.	13	35	256	Ronco, Pa.	51	52
221	Chicago, Ill.	21	45	257	Spring Valley. NY	16	15
222	Mahanoy City, Pa	90	05	258	West End Pittsburgh, Pa.	21	40
223	Port Buckley, Pa.	67	30				
224	Belle Valley, O.	28	20	259	Chicago, Ill.	15	95
225	Desloge, Mo.	53	90	260	Taylor, Pa.	32	00
226	Hammond, Ind.	26	45	261	Taylor, Pa.	36	25
227	Derry, Pa.	57	85	262	Ansonia, Conn.	17	40
228	St. Clair, Pa	26	25	263	McKeesRocks, PA	47	90
229	Scranton, Pa.	160	56	264	Juliet, Ill.	79	78
230	Monessen, Pa.	24	45	265	Taylor, Pa.	43	75
231	Scranton, Pa.	46	55	266	Glen Lyon, Pa.	36	85
233	Passaic, N. J.	69	75	267	Kingston, Pa.	32	60
234	Elizabethport, NJ	32	65	268	Duquesne, Pa.	36	25
235	Rossford, O.	35	15	269	East Chicago, Ill.	48	15
236	Ambridge, Pa.	15	10	270	Youngstown, O.	25	60
237	Chester, Pa.	48	42	271	Troy, N. Y.	28	85
238	New Alexandria Pa	12	65	272	Delano, Pa.	24	10
239	Philadelphia, Pa.	68	05	273	Hudson, N. Y.	88	50
241	Newark, N. J.	20	33	274	Youngstown, O.	45	12
243	West Pullman, Ill.	20	75	275	Perth Amboy, N.J.	34	00
244	Bellefonte, Pa.	26	09	276	Ambridge, Pa.	58	70
245	Trenton, N. J.	47	70	277	Hartford, Conn.	12	70
246	Crompton, R. I.	14	20				

Прихід за Марець 1910 р. є $16.813.54

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.

Василю Опашук, Brownsville, Pa.	700.00
Филипі Телеп, Troy, N. Y.	1000.00
Паньку Мерена, Shamokin, Pa.	1000.00
Йосифі Ґучик, Cleveland, O.	500.00
Василю Пац, Peckskill, N. Y.	500.00
Василю Дзіньдзьо, Elizapethport, N. J.	500.00
Івані Книш, McKees Rocks, Pa.	1000.00
Івані Кричфалуши, Brownsville, Pa.	1000.00
Юрку Мазурик, McKees Rocks, Pa.	1000.00
Осифі Дзяба, Lansford, Pa.	450.00
Даньку Ропицкім, Manor, Pa.	500.00
Францішці Сімон, Herkimer, N. Y.	400.00
Катарині Полюжин, Desloge, Pa.	400.00
Юлії Цап, Carteret, N. J.	400.00
Еві Лісовскій, Troy, N. Y.	400.00
Марії Прислопскій, Beaver Meadow, Pa.	400.00
Сир. часть по Тео. Шандровскім, Yongstown, O.	779.00
„ „ „ Йосифі Пейко, Shamokin, Pa.	127.00
„ „ „ Антоні Банашевич, Scottdale, Pa.	500.00
Орґан Р. Н. С.	1,352.00
Платня Головних Урядників	190.00
Надгорода орґанізаторів	142.38
Адміністрація Р. Н. Союза	148.42
Розхід за місяць Марець с. р. есть	$13,388.80

Зіставлене:

Прихід за місяць Марець с. р. есть	$16.813.54
Готівка з кін. Лютого 1910 р. остала	67.005.23
Весь прихід есть	$83,818.77
Розхід за місяць Марець с. р. есть	13,388.80
Готівка з кінцем Марця с. р. остае	$70,429.97

З того:

Фонд сирітський виносить	$38,394.28
„ резервовий „	17,025.17
„ народний „	3,358.21
„ бідних „	4,125.69
„ розпорядимий „	7,526.62
Разом	$70,429.97

Д. Капітула, предс.
А. Шаршонь, кас. С. Ядловсьний, секр. фін

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет Р. Н. С. за місяць Цьвітень 1910.

Від.	34. Корбеляк Яков, ум. 11,3, 1910	$ 1000.00
„	136. Коштива Михайло, ум. 15,3, '10	1000.00
„	9. Пац Михайло, 24,3, '10	1000.00
„	120. Закевич Іван, 29,3, '10	1000.00
„	92. Білоус Войтко, 19,3, '10	1000.00
„	91. Бабій Петро, 31,3, '10	1000.00
„	187. Павлик Николай, ум. 3,4, '10	1000.00
„	165. Ґалянтий Маріянна, ж. Андр. 9,4, '10	400.00
„	128. Возняк Анна, ж. Івана, ум. 18,4, '10	400.00
„	1. Воргач Параска, ж. Теодора 27,4, '10	400.00
„	1. Федорчак Никола, запомога,	100.00
„	2. Хомяк Іван, запомога,	200.00
	Виплачено запомоги на суму	$8.500.00
	Платня головних урядників за Цьвітень	190.00
	Адміністрація Союза за Цьвітень	267.65
	Весь розхід виносить	$8,957.65

Розмет платить 11,973 членів на ціле посмертне (кождий по 70 цнт.) і 1744 членів на пів посмертного (кождий по 35 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза“ по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 84 цнт. а на половину посмертного 49 центів.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр*
Дм. Капітула, гол. предсід.

Справоздане касове Руск. Молод. Союза за місць Марець 1910 р.

Від.	Місцевість	$	ц.
1	Shamokin, Pa.	12	35
2	Mt. Carmel, Pa.		75
3	Olyphant. Pa.	7	25
4	Jersey City, N. J.	3	80
5	Mt. Carmel. Pa	2	00
6	Brownsville, Pa.		50
7	McAdoo. Pa.	6	75
8	Elmira, N. Y.	9	00
9	St. Clair, Pa.	5	00
10	Ansonia. Conn.	8	35
11	Waterbury, Conn	2	00
12	Yonkers, N. Y.	1	25
14	St. Louis, Mo.	5	95
18	Seymour, Conn.	3	10
19	Priceburg. Pa.	5	47
20	Jessup, Pa.	2	00
21	Mayfield. Pa.		50
23	Homestead, Pa.		—
24	Shamokin, Pa		48
25	Trauger, Pa.		—
26	Belle Vernon, Pa.		75
27	Glen Lyon, Pa.	10	25
28	Mahanoy Plane, Pa.		75
29	Rhone. Pa.	5	50
30	Breslau, Pa.	4	30
33	NorthamptonPa	30	85
35	Whitney, Pa.	1	75
36	Scottdale, Pa.	4	55
37	Chisholm, Minn.	3	25
38	Auburn, N. Y.	2	00
39	Syracuse, N. Y.	1	00
42	Passaic, N. J.	10	80
43	Simpson, Pa.	3	25
45	Philadelphia, Pa	1	50
46	Plymouth, Pa.	7	89
47	Ambridge, Pa.	1	75
48	McKeesport, Pa.	3	50
53	Pittsburg, Pa.	11	70
55	Carnegie, Pa.	4	75
56	McKeesRocks,Pa	1	75
58	Ramey, Pa.	1	90
59	Leinsering, Pa.	6	15
61	Dunlo, Pa.		25
62	Monessen, Pa.	3	85
63	Ford City, Pa.	2	25
65	Elizabeth, N. J.	3	30
66	New York, N. Y.	1	75
67	Butler, Pa.	2	75
68	Ansonia, Conn.	1	75
69	New York, N. Y.		25
70	Jersey City ,N. J.	3	60
72	Alden Sta, Pa.	8	10
73	Providence, R. I.		50
81	Baltimore, M. D.		90
82	New Alexandria, Pa.	3	00
83	Carnegie, Pa.		25
85	Hazleton, Pa.	4	75
86	Olyphant, Pa.		50
87	Lancaster, N. Y.	1	82
88	Cross Fork, Pa.		—
90	Centralia, Pa.		—
91	McKeesRocks Pa	2	00
92	Taylor, Pa.	4	25
94	NewBritain Conn		—
96	Pittsburg, Pa.	7	00
97	Mar. Heights, Pa		75
98	Shenandoah Pa.	2	75
99	Wilkes Barre, Pa	2	50
104	Perth Amboy,NJ	3	45
105	Nicetown, Pa.		75
106	Chicago, Ill.		50
107	Sayre, Pa.	2	75
108	New York, N. Y.	2	25
109	Ellsworth, Pa.		—
113	NewFlorence, Pa		25
116	Chisholm, Minn.		25
117	New York, N. Y.		50
120	Spangler, Pa.	3	25
121	Trenton, N. J.	16	63
123	Scranton, Pa.	6	50
126	Beaverdale, Pa.		—
127	Buffalo, N. Y		25
128	Lorain, O.	2	00
129	Sykesville, Pa.	2	25
130	Pittsburg, Pa.	1	00
132	McKeesport, Pa.	1	50
133	Newark, N. J.	1	00
134	Ernest, Pa.		50
135	Smoke Run, Pa.	2	00
136	Carnegie, Pa.	1	75
140	Youngstown, O.	2	75
142	Elizabeth, N. J.		—
144	New York, N. Y.		50
147	Allentown, Pa.	2	75
148	California, Pa.	1	00
153	Berwick, Pa.	2	25
157	Donora, Pa.	4	00
169	Scranton, Pa.		—
178	Manchester, N.H.		—
182	Dixonville, Pa.		75
188	Ginter, Pa.	1	50
197	Swoyers, Pa.	2	25
201	Whippany, N. J.		50
208	Kingston, Pa.	9	85
213	Bayonne, N. J.		75
222	MahanoyCity Pa	3	85
223	PortBowkley, Pa	2	00
227	Derry, Pa.	4	30
229	Scranton, Pa.	5	25
233	Passaic, N. J.	1	80
244	Bellefonte, Pa.	1	75
245	Trenton, N. J.	2	50
246	Crompton, R. I.		25
247	Wilmington, Del.		50
273	Hudson, N. Y.	1	50

Прихід за Марець с. р. есть . . 356.84

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Марії Дурделя, Baltimore, M. D. . . .	15.00
Платня Секретарів . . .	10.00
Разом	25.00

Зіставлене:

Прихід за Марець есть	356.84
Готівка з кінцем міс. Лютого остала.........	6,933.13
Разом прихід есть	$7,289.97
Розхід за Марець есть..	25.00
Готівка з кін. Марця с р остае.............	$7,264.97

Дм. Капітула, предс.
А. Шаршонь, касієр.
С. Ядловский, фін. секр.

ВІЧЕ В СПРАВАХ ЦЕРКОВНО-НАРОДНИХ!

Відбуде ся в неділю, дня 15-го мая с. р. в ‚Edwardsville, Pa. в „S. Pauksztis Hall" Main, corn. Hill side.

На се Віче запрошуєсь всїх Русинів з Edwardsville Pa. як також з сусїдних плейзів, а іменно з: Larksville, Pa. Scranton, Pa. Wilkes-Barre, Pa. Plymouth, Pa. Swoyers, Pa. Alden Sta., Pa.

На тім дуже важнім Вічу не повинно бракувати анї одного щирого Русина з Edwardsville. Pa. і Larksville, Pa. без взгляду партійности і віри.

Братя Русини! На тім Вічу будем мали нагоду послухати добрих бесїдників, будем мали нагоду де чого доброго поучитись, а тим більше довідаємось де є правда? По нашій сторонї, чи царо-кнутославних батюшок?

Тож Братя Русини і Русинки всї як оден ставтесь на се дуже важне Віче.

Віче зачнесь о 5. год. по пол.

За Комітет
Брацтво сьв. Володира Від. 40.

— Як кому потрібна моя адреса, прошу писати так:

Rev. Nestor Dmytrow,
Northampton, Pa.

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.

Їх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинский, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на рік 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балог, 712 Carson st. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Гут Кульчицкий, Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Анд. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чегін, Clevelan1, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, 439 N. 6th Ave. Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 391 Maple Ave. Kingston, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, Box 112, Elizabeth, N. J. адреса мешкання 326 Rose Hill Place, Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson St., New York, N. Y.

Головний організатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke, Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимає членів до 45 літ життя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00.

б) одної руки, ниго або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталі божевільних, Союз платить по року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всї гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках вписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з вкладами до Голов. Секретаря. Головний Секретар опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

ЦЇНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДЇ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубрицї „Рух в Віддїлах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разї оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає нїякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дїйсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній сторонї паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає нїяких поквітовань.

До всїх Вп. Секретарів і Орґанізаторів Віддїлів Р. Н. Союза.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декларацій без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні декларації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню декларацій просимо на те уважати, щоби на декляраціи було подано на яке посмертне член хоче належати перечеркненєм слова ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иньшого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або рускої віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на декларації пером знак хреста, умілочий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах декларації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів прошу виповнювати і присилати враз з деклараціями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза в Америці.

Ч. 1244. КВІТ $1000.00
на тисяч долярів, котрі п. Фотина Копча отримала як посмертну запомогу по мужу Яцко з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
St. Louis, Mo. 28. марця 1910.
Фотина Копча.
Сьвідки:
М. Ричик,
Тимко Макара.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл 14.
Алекс. Валєвский предс.,
Гр. Копча секр.

Ч. 1269. КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Марія Бобурчак отримала як сирітску часть по Федофі Бобурчак з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Spangler, Pa. .... 1910.
Марія Бобурчак.
Сьвідки:
Павло Кормило,
Петро Бобурчак.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл 120.
Зі сторони гр. кат. Уряду парохіяльного Царинське посьвідчає ся достовірність підписів.
Гр. кат. Уряд парохіяльний Царинське 18. цьвітня 1910.
о. Стефан Козбур парох.
(Печать).

Ч. 1286 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Дмитро Денько отримав як посмертну запомогу по сині Михайлї з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Бесько 19-го цьвітня 1910.
Дмитр. Денько.
Сьвідки:
Мик. Бобак,
Андр. Бобак.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл 187.
Посьвідчає ся із сторони Уряду громадского.
Беско дня 19. цьвітня 1910.
Бобак.
(Печать).

Ч. 1300 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Николай Терпливець отримав як надзвичайну запомогу за невилічиму слабість з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Ню Йорк, дня 21. цьвітня 1910.
Николай Терпливець.
Сьвідки:
Гр. Черкас,
А. Шеремета.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл 108.
В. Цільник предс.
М. Нижникевич секр.

Ч. 64 КВІТ $22.00
на двайцять два доляри, котрі п. Дмитро Сидор отримав як посмертну запомогу по сині Івані з Головної Каси Руского Молодечого Союза в Америці.
Mahanoy Plane, Pa. 1910
Дмитро Сидор.
Сьвідки:
Осиф Грицишин,
Андр. Романюк.
Від місцевого Уряду Руского Молодечого Союза в Америці. Віддїл 28.
Олїян Муха пред.
Іван Пустельник секр.

Рух в віддїлах Р. Н. Союза.

WILKES BARRE, PA. бр. сьв. о. Ник. від. 99 подає до відомости що в неділю, дня 15-го с. м. відбуде ся квартальний мітинг. Неявивший ся член підлягає карі після статутів. — М. Годованський секр.

TRENTON, N. J. бр. сьв. П. і П. від. 245 подає до відома, що дня 15-го с. м. о год. 2-ій по пол. відбуде ся річний мітинг в галі на Union str. Справозданє касове і вибір нового уряду. Нових членів буде принимати ся до 35 літ без вступного з від 35 літ і вище за половину вступного. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. а урядник 1 дол. кари. — П. Черкас пр., Ів. Войтович секр.

PROVIDENCE, R. I. бр. Кн. Даниїла від. 73. Р. Н. С. подає до відомости своїм членам, що слідуючий мітинг відбуде ся 15. мая о год. 2.30 по пол. в Union Temple Hall, 96 Mathewson str. Запрашає ся всїх членів, щоби явились на сей мітинг. На сім мітингу будуть обговорюватись важні справи. Член, не явивший ся, буде караний 25 цнт. а урядник 50 ц. Взиваєсь позамісцевих членів, щоби вирівнали довг, котрий залягають до каси бр.; в противнім разі будуть викинені з бр. і Р. Н. С. — Г. Микитин секр., А. Сидор пр. — Адреса: H. Mykytyn, 14 Weeks str., Providence, R. I.

Балї і Представленя

(Оголошене в сїй рубрицї коштує: для бр. в Р. Н. Союзї і гр. кат. парохій по 2 цнт., а для всїх других по 4 цнт. від слова).

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ.

Брацтво сьв. Арх. Михаїла, від. 140 в Югстави О. устроює баль дня 16-го Мая 1910 р. в руской гали при W. Rayen Av. і Cliar Av. число 1104. Запрошуємо всїх Русинів і Русинок з Юнгстави і околиці. Початок о 6 год. вечер. За добру забаву ручить Комітет.

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює Братство сьв. Ап. Петра і Павла в Ню Брітейн, Конн. дня 14-го мая с. р. в Turner Hall Arch str.

Запрашає ся всїх Русинів місцевих і з околиці до якнайчисленнїйшої участи. Початок о год. 7-ій вечером. Вступ для мущин 25 ц. для дївчат і женщин вступ вільний. За добру забаву і чемну услугу ручить

Конкурси.

— Парохія в Minersville, Pa. пошукує доброго дяка, щоб знав провадити школу і нотний сьпів. Зголошеня на адрес: о. А. Камінский, Minersville, Pa.

— Шукаю дякоучителя. Першеньство будуть мати ті, що знають нотний сьпів і уміють напів галицький і угорский. Близші інформації уділю интересованим листовно. — о. М. Даниленко, гр. кат. руський священик, в Latrobe, Pa., Box 11.

В гр. кат. руській парохії в Елизабет, Н. Дж. є опорожнене місце дякоучителя. Кандидат мусить розуміти ся на церковнім уставі і хоральнім сьпіві. Місячна платня 30 дол. (можливо, що й 35 дол.) і місячні доходи. Голосити ся треба на адресу:

Rev. P. Poniatyszyn
BOX 112, ELIZABETH, N. J.

Допись з Бразилії.

V.

(Про наші орґанізації).

Пригляньмо ся добре по всїх руських кольоніях, то завважаємо брак всякої орґанізації. Десь-недесь повстане шкілка чи читальня або одно і друге разом, но вже в своїм зароді криє гниль, тай в наслідок того в короткім часі пропадає з лиця землї. А чому? Бо тим орґанізаціям брак провідної ідеї. Прецінь ми повинні знати, що ми є діти славного козацько-українського роду, котрий вправді підупав в наслідок кількасотлїтної ляцької і московської неволї, однак нам суджено відіграти в історії дуже поважну ролю раз через свою чисельність (нас є над 30 міліонів) а друге через тоє, що український нарід займає кампактно найкрасші великі простори землї, що тягнуть ся від гір Карпацьких аж по Чорне Море. Земля тая нинї лишень вчасти під Австрією, а в великій більшій части стогне під кнутом московським, з під котрого зчасом мусить виломитись. До ідеї вільної незалежної України повинні ми всї стреміти без огляду на теє, деб ми не були, бо колиб з'орґанізовалась своя незалежна держава, то і нам за морем булоб лекше, ми малиб плечі, за своїм свої упімнуть ся, не дадуть нас кривдити; в противнім случаю стануть нами помітувати, як се дїєсь нераз з приймаками, що то зачисляють їх ніби до родини, а тимчасом вимітують ними всякі кути. То одно. А тепер друге неменше важне. Чи діб'ють ся наші братя до незалежної України, чи нї, а нам всеж треба просьвічатись і орґанізуватись, щобисьмо були в силї відперти всяку кривду, яка грозилаб нам чи то від наших сусідів, чи таки від правительства. Сусїди і правительство респектувати-муть тільки нарід просьвічений і з'орґанізований, а на темних і роз'єднених накладати-муть кайданки. Нехай я буду лихим пророком, но всеж тверджу сьміло, що наш нарід попадесь тут в неволю гіршу від московського кнута, єсли не зрозуміє вчас ваги просьвіти і орґанізації.

Якжеж орґанізуватись? запитає неоден. А вжеж не так, як се діялось дотепер. Ось послухайте: На принуку сьвященика, чи там якого інтеліґента зійдесь кільканайцять кольоністів і основують читальню, но і з тих деякі сейчас усувають ся задля благеньких причин. Початок лихий, бо чому зголошуєсь до читальнї лишень кільканайцять, чому не всї або по крайній мірі не більша половина кольонії?! Тож читальня робить службу для всїх, для старших і для молодших, для письменних і для неграмотних. Громада великий чоловік, тож чим більше приступить до читальнї, тим лекше отворити бібліотеку, тим лекше побудовати свою власну хату. Без бібліотеки і без власної хати читальня не устоїть ся. Бо чогож йти до читальнї, як там всього на всього кільканайцять книжочок, що пильнїйші перечитають в кількох тижнях. А відтак своя хата потрібна; тодї кождий сьміло зайде собі до читальнї чи то рано, чи в полудне, чи в вечір, бо знає, що нікому не завадить, як се часто-густо лучає ся в родині, де не в кождій хвилї гість пожаданий.

Дальші причини неповодженя читальнї чи там якої иншої орґанізації ось такі:

1) Деякі сторонять, бо там вписав ся їм неконче симпатичний Данило чи Гаврило.

2) Злоблять ся деякі ось тим, що до Старшини вибрані не вони, а не старші.

3) Загальний брак довіря.

4) Ріжниця обряду.

5) Ріжниця поглядів політичних.

Між просьвіченими народами таке не дїєсь. Розумний чоловік тїшитись-ме, що всї горнуть ся до орґанізації; а най там вписують ся хочби і його личні вороги, йому се байдуже, коб лишень займались загальним дїлом, а не личними справами. Так само не повинен нїхто зражатись тим, що до Старшини ввійшов сей або той молодик, бо у молодших звичайно більше охоти і енерґії; а коли єще до того возьмемо під увагу, що старші в більшій части мало — або і неграмотні, тож і Старшина складаюча ся з таких людий не варта нюха табаки. — Відтак водить ся в нас від віків, що брат братови не довіряє, тай таке загальне недовірє опановує нас при кождій нагоді. Ось приміром накликує якийсь інтеліґент до основаня крамниці, а для доброго прикладу вкладає більшу квоту; ого! вже шепочуть собі наразі на вухо, а відтак голоснїйше, що тому панови не розходить ся о громадське добро, але о єго власний інтерес. Дай — зле! недай — ще гірше, бо люде боять ся вложити більшу квоту, тож і не булоб з чим відчинити крамницю. Старшинї не довіряють. А пощож вибирати до Старшини таких людий, що віри не мають? Таж можна зарядити тайне голосованє, а тодї кождий може свобідно віддати голос на такого, котрий заслугує на довірє. Є люде лакомі, що всьо рвуть, що лиш попаде в їх руки, но здаєть ся таких людий знає цїла громада, тож не вибирати їх до Старшини, бо хочби через одного „паршивця" тратить загал довірє до цїлої Старшини, тай вже попсутий перший початок. А власне розходить ся о добрий початок. Два — три роки доброго початку запевняє істнованє орґанізації. Єслиб зчасом вкравсь гнилець до улия громадського, то вжеж орґанізація сильна дасть собі з тим раду і не розпадесь так легко як се статись мусить на самих початках орґанізації. Тож головну бачність звернути нам належить на перші початки, бо який початок, такий буде і конець.

Що до ріжниці обряду і поглядів політичних, які вздержують многих навіть від орґанізацій просьвітних і економічних, побалакаємо в слїдуючім листї

М. Маллєт дня 4|4 1910.

С. П.

ПРОЦЕС.

(Продовжене зі сторони 3-ої),

Пит.: Як ви се вимовляєте? Відп.: З н-о-с-к о.

Пит.: Коли ви звідтам відійшли? Відп.: В перших днях серпня.

Пит.: Коли почали ви дописувати до „Свободи“? Відп.: Від часу, як я прийшов до Америки.

Пит.: Чи ви знали, що „Свобода“ була ворожа российсько-православній церкві, відповіджте так або ні. Відп.: Я знав про се.

Пит.: І ви писали в сїй часописи статї ворожо настроєні проти российсько-православної церкви? Відп.: Так.

Пит.: І через весь той час ви побирали платню дяко-учителя при российсько-православній церкві? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви пригадуєте собі статю, яку ви писали — я покажу вам залучник 5) для провіреня. — (Так його зазначено).

Пит. (продовжаючи): Чи ви пригадуєте собі сю статю, яку ви писали 30. цьвітня, чи радше 23. липня 1908 р.? Відп.: Як ся статя підписана? котра то статя? Де її конець? Прошу показати менї її конець?

Пит.: Погляньте на неї і скажіть, чи ви собі не пригадуєте, аби її писали? Відп.: Чи се друга сторона? Се є сторона трета. Так, я її писав.

Пит.: Чи ви бачите?... Погляньте на статю...

П. Сніткін: Я повинен би запротестувати...

П. Ґарван: Пождіть-но хвильку, чи перед тим...

Пит.: В тім часї, як ви писали сю статю, то ви мали занятє при российсько-православній церкві.

П. Сніткін: Протестую проти сего питаня, бо воно невідповідне, невмістне і недорічне.

П. Ґарван: Я зараз покажу, що воно є вмістне; я дійду до сего.

Судія: Чи ся статя появила ся потім?

П. Ґарван: Се є загальне питанє, яке має на цїли ствердити віродостойність сего чоловіка.

Судія: Я допускаю се питанє лише в тій цїли, аби переконати ся о віродостойности сего сьвідка. — Застереженє.

Пит.: Так чи нї? Відп.: Коли?

Пит.: 23 липня. Відп.: Так, я мав там занятє.

Пит.: І архіепископ Платон був тоді головою российсько-православної церкви; до неї належала і церква в Олифанті, при котрій ви мали занятє — так, чи нї?

П. Сніткін: Протестую, бо питанє невідповідне, невмістне і недорічне.

Судія: Я допускаю се питанє з тої самої причини. Як воно покажеть ся невмістним, то ми на ваш внесок счеркнемо його з протоколу. Питанє поставлене лиш на те, аби пересьвідчити ся о віродостойности сего сьвідка.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп.: Я не знаю, чи він стояв тоді на чолї церкви, чи нї.

Судія: Чи ви чули коли про Платона? Відп.: Його споминали часто в церкві.

Пит.: Що-ж він за один?

П. Ґарван: Він був архіепископом тої самої церкви, до котрої ви належали і тої самої — так або нї? Відп.: Так.

Пит.: Чи одже тоді, значить 23. липня, коли ви були дяко-учителем при российсько-православній церкві, якої членом був і архіепископ Платон, чи тоді ви писали отсе.

П. Сніткін: Пождіть-но, прошу.

П. Ґарван: Та я ще не скінчив свого питаня.

П. Сніткін: Я знаю і власне хочу не дати вам його скінчити.

П. Ґарван: Судія не може чейже видати що до сего питаня свого рішеня, доки я його не скінчу.

Судія: Позволяю прокураторови докінчити питанє.

Повторено попереднє питанє — і дальше звучало воно так: „А коли возьмете до рук „Поступ,“ російську часопись, то знайдете в нїй і „свиняче рило“ і „собака“ і величаєть ся там архиепископа Платона, Архишпига, і те все походить з одного і того самого болота.“ — Чи ви писали се в тій статї?

П. Сніткін: Протестую, бо се питанє невмістне.

Судія: Питанє допущене.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику і заки сьвідок дасть відповідь, я протестую ще й на сїй підставі, що сьвідок не може сказати щось про часопись, якої не предложено на доказ. Я кладу натиск на сей протест, бо сьвідка не можна питати про се, що не було зазначене як залучник на доказ.

П. Ґарван: Його безусловно можна про се питати.

Судія: Протест ухилений. Воно вже тепер за пізно зголошувати такий протест, коли має він взагалї яке значінє.

Застереженє.

Відп.: Я не знаю, що ви маєте на думцї — де воно є.

Судія: Прочитайте статю. Ви казали, що її писали; отже прочитайте її. Відп.: Так, ті слова є взяті з инших часописей і вони тут лише наведені.

П. Ґарван: Що ви сказали? Відп.: Ті слова є взяті зі „Свѣта“ і „Поступа“, з часописей православних Росіян, і вони не є моїми словами.

П. Ґарван: Ви може не узглядняєте властивої частини сеї статї.

Пит.: Я говорю про се, що ви писали про архиепископа Платона. Чи ви гадаєте, що то „Свѣтъ“ писав такі річи про архиепископа Платона? Відп.: Я кажу, що ті слова є лише наведені і я взяв їх зі „Свѣта“ і з „Поступа“, які нам ворожі. „Свѣтъ“ і „Поступ“ — се часописи.

П. Ґарван: Сьвітлий Суде, я гадаю, що для ощадженя часу судови і лаві присяглих лїпше воно буде, як зробить ся переклад сеї статї. Тоді я спитаюсь його, чи він писав статю і як покажеть ся, що його віродостойність буде можна подати в сумнів, то що до сего я буду міг його дальше допитувати.

Судія: Дуже добре.

Пит.: Тепер я покажу вам залучник 6). (Так зазначено).

Пит. (продовжаючи): і питаюсь, чи ви писали сю статю зазначену яко 6. залучник.

П. Сніткін: Протестую проти сего питаня, бо воно невідповідне, невмісне і недорічне. Дальше протестую тому, бо статя не має нїякої лучности з актом обжалованя і вона появила ся після оголошеня мнимого очерненя.

П. Ґарван: Нї, вона появила ся перед оголошенєм, іменно 30. цьвітня.

П. Сніткін: В такім разї я протестую проти сего питаня, бо воно невмісне, невідповідне і недорічне та й статя не стоїть в нїякій звязи з актом обжалованя.

Судія: Питанє дозволяєть ся лише на тій підставі, щоби переконати ся о віродостойности сьвідка; протест ухилений.

Застереженє.

Відп.: Так.

П. Сніткін: Вношу, щоб сю відповідь счеркнути з протоколу, бо вона невідповідна, невмістна і недорічна.

П. Ґарван: Я докажу, що се питанє належало до річи, тільки хочу мати перед тим переклад цїлої статї.

Судія: Тимчасом мусить відповідь лишитись, а коли покажеть ся, що вона не належить до річи, то ви будете могли поновити своє внесенє, аби її счеркнути.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

(Дальше буде).

Книжки

які можна дістати вскладі книжок „Свободи“:

	цнт
Америка	15
Борба кляс і чому робітники організують ся	15
Весела Книжочка з образ.	35
[illegible]гари в Новім краю	25
[illegible]що про зьвірята	30
Эміґрант	15
[illegible]вбір	10
Куравлї	10
Житє, зарібки, організації і т. п. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	$2
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Псалтир	$1
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні вірованя	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Говариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Руско-анґлїйский тлумач	60
Молитвенники в красній оправі.	
Бог Надежда моя	$2.50
Хліб душі	2.50
Друг Душі	1.50
Друг Душі (в звич. опр.)	.75
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.30
Також можна дістати:	
Книжочки колєкторські церковні	10
Книжочки Братскі	10
Поминник померших душ	10
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.